

**Buriyeva Kibrio Ergashevna,
Meyliyeva Mutabar Sayfullayevna,
Mirkosimova Xulkar Mirobidovna,
Ernazarova Munisxon Juraqulovna**

YURIDIK PSIXOLOGIYA

159.9

B-84.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

Buriyeva Kibrio Ergashevna,
Meyliyeva Mutabar Sayfullayevna,
Mirkosimova Xulkar Mirobidovna,
Ernazarova Munisxon Juraqulovna

YURIDIK PSIXOLOGIYA

DARSLIK

(60110100 - Pedagogika va psixologiya)

Toshkent
«TGN PRINT»

2025

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA
VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
AXBOROT RESURS MARKAZI

1-FILIALI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA
VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

AXBOROT RESURS MARKAZI

UO'K 159.9.37.01

KBK 88.4;74

B-87

Buriyeva K.E., Meyliyeva M.S., Mirkosimova X.M., Ernazarova M.J.. Yuridik psixologiya. Darslik.. – T.: “TGN PRINT”, 2025. 238 b.

Ushbu darslik 60110100 - Pedagogika va psixologiya mutaxassisligi talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, oilaning ijtimoiy tarixiy kelib chiqishi, oilada yuzaga kelishi mumkin bo'lgan o'zgarishlar haqida bilishi; oilaning mustahkamligini ta'minlovchi bilim va malakalarga ega bo'lishi; oilaviy hayotni o'ziga xos xususiyatlarini ilmiy asoslangan tarzda talqin eta olishi; muammoli vaziyatlardan psixologik jihatdan oqilona (oila va uning mustahkamligiga ta'sir etmagan holda) chiqarilishi; oilani o'rganuvchi psixologik tashxis metodikalari bilan ishlash va ular yordamida olinadigan natijalami to'g'ri talqin eta olishi kerak.

Taqrizchilar:

O.U.Avlayev – *ChDPU, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent.*

R.M.Abdullayeva – *TDPU, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent.*

O'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024 yil 1-avgustdagi 277-sonli buyrug'i asosida nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9910-8676-8-2

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev: "Oldimizda yoshlarga tarbiya berish, psixologiya va boshqa turli sohalarda kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash bo'yicha murakkab vazifalar turibdi. Yana bir muammoni hal etish muhim hisoblanadi: bu – pedagoglar va professor-o'qituvchilar tarkibining professional darajasi, ularning maxsus bilimlaridir. Bu borada ta'lim olish, ma'naviy-ma'rifiy kamolot masalalari va haqiqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonlariga faol ko'mak beradigan muhitni yaratish zarur.", deb ta'kidlab o'tganlar.

Huquqni himoya qilish qonunchiligi va uni amalda qo'llash sohalari psixologiyaga oid keng qamrovli tadqiqotlar mavzusi bo'lib hisoblanadi. Davlat va jamiyatning huquqiy asoslarini mustahkamlash, huquqbuzarlik va jinoyatlarnig oldini olish hamda ularga qarshi kurash samaradirligini oshirishda psixologiya fani, jumladan, huquqiy psixologiya muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda malakali mutaxassisni tayyorlashning o'zi muhim jarayon bo'lishi bilan birga u mazkur jarayonni ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan samarali, muvaffaqiyatli tashkil etishda psixologiya fani oldiga muhim vazifalarni qo'yadi. Shu sababli eng avvalo, zamonaviy texnologiyalar bilan qurollantirilgan jarayonni to'g'ri tashkil eta biladigan, uni yuksak maxorat bilan boshqarilishini ta'minlay oladigan malakali kadrlarni tayyorlash ijtimoiy isloxotlarning samarali kechishi, O'zbekistonning barcha sohalarda jahonning yetakchi davlatlari bilan tenglasha olishi uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Ilmiy psixologiya mustaqil fan sifatida XIX asrning ikkinchi yarmida shakllandi va XX asr davomida rivojlanishning katta yo'lini bosib o'tdi. U ilmiy bilimlarning tan olingan sohalaridan biriga aylandi. Zamonaviy o'quv adabiyotlarining yangi avlodini yaratish murakkab, mas'uliyatli jarayon bo'lib, fanlar, jumladan, huquqiy sohada ro'y berayotgan o'zgarishlar, komil inson, malakali mutaxassisni tayyorlash borasidagi ijtimoiy ehtiyoj hamda shaxs kamolotida muhim ahamiyat kasb etadigan ustuvor tamoyillarni inobatga olish zarur.

tamoyillarni o'rganishga va bu tizimning samaradorligini oshirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga harakat qiladi.

Yuridik psixologiya - sud ishlarini yurgizish jarayonda, shaxsning xulq-atvorini maxsus o'rganishda yuristprudensiya sohasida kerakli va muhim bo'lgan amaliy vazifalarni yechishga yordam beradi.

Yuridik psixologiyani predmetini inson psixikasi tashkil etadi. Psixika – bu inson ruhiyatining shunday holatiki u tashqi va ichki olamni ongli ravishda aks ettirishimiz va anglashimizni ta'minlaydi. Yuridik psixologiya fanida psixologiya va yuridik bilimlar bir butunlikni tashkil qiladi va ular bir-birlari bilan uzviy bog'liq. Yuridik psixologiya predmeti tarkibiga quyidagi tushunchalar kiradi:

psixologik: yuridik:

-jarayon;	-faoliyatga moyilligi;
-holat;	-huquqiy moyilligi;
-hodisa;	-delikto moyilligi;
-faoliyat;	-aqliylikka moyilligi;
-shaxs;	-motiv;
-qo'llash;	-ayblanish;
-xulq-atvor;	-qasddan harakat qilish
kabilar.

Yuridik psixologiyani predmeti – yaxlit tarzdagidavlat huquqiy voqeligining psixologiyasi bo'lib, psixologik omillarni huquqiy omillardan yaqqol ajratib bo'lmaydi, faqat doimiy harakatda, rivojlanishda, o'zaro uzviy bog'liqlikda bo'lgan yuridik psixologiyani quyi tizimlarini alohida olib qarash mumkin.

Kursning asosiy maqsadi xuquq yo'nalishidagi vazifalarni hal etishda bo'lqusi mutaxassislarni yuridik–psixologik tayyorgarligini yaxshilashdan iborat. Yuridik psixologiya fanini egallash uchun quyidagilarga e'tiborni qaratish muhimdir:

- bo'lqusi xuquqshunos mutaxassislarni professional psixologik bilimlar bilan qurollantirish;
- kasbiy vazifalarni hal etishda olingan nazariy bilimlardan